

Sygn. akt V CK 103/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 sierpnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Jan Górowski

w sprawie z powództwa Agencji Finansowej "F(...)" Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. przeciwko "S(...)" Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w H. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 18 sierpnia 2005 r., kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 września 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Agencja Finansowa F(...) spółka z o.o. w D. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od S(...)spółki z o.o. w H. kwoty 32 747,10 zł z odsetkami ustawowymi. Na uzasadnienie żądania podała w pozwie, że dochodzona kwota stanowi wierzytelność przysługującą spółce cywilnej D(...) w W. z tytułu wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane, że wierzytelność tę nabyła spółka z o.o. B(...) w W. wobec wniesienia do niej przez

wspólników spółki D.(...) aportu w postaci przedsiębiorstwa, w skład którego wchodziła ta wierzytelność i że powódka nabyła ją od spółki B.(...) umową z dnia 5 grudnia 2002 r.

Pozwana nie uznała powództwa. W odpowiedzi na pozew zarzuciła, że powódka nie nabyła skutecznie dochodzonej wierzytelności, gdyż już w lipcu 2001 r. pozwana złożyła spółce B.(...) oświadczenie o potrąceniu tej wierzytelności z wierzytelnościami w stosunku do tej spółki, nabytymi od Spółki z o.o. T.(...) w W.

Sąd Okręgowy w K. uznał, że oświadczenie o potrąceniu, na które powołała się pozwana, jest bezskuteczne i wyrokiem z dnia 5 grudnia 2003 r. uwzględnił powództwo.

W wyniku uwzględnienia apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 września 2004 r. zmienił wyrok sądu pierwszej instancji i powództwo oddalił. Według tego Sądu z załączonego przez powódkę niepełnego odpisu uchwały nr 1/2000 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki B.(...) nie wynika jakie składniki majątkowe zostały wniesione do tej spółki przez wspólników spółki D.(...) i nie zostało wykazane w sposób nie budzący wątpliwości, że aport wniesiony przez wspólników spółki D.(...) do spółki B.(...) obejmuje dochodzoną w sprawie wierzytelność. Umowa przelewu tej wierzytelności z dnia 19 marca 2001 r. zawarta pomiędzy wspólnikami spółki D.(...) a spółką B.(...) jest zaś nieważna, gdyż w umowie tej spółkę B.(...) reprezentowali dwaj członkowie jej zarządu, którzy jako wspólnicy spółki D.(...) byli także zbywcami wierzytelności (art. 210 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c.). Spółka B.(...) zatem nie nabyła skutecznie wierzytelności, nie mogła więc przenieść jej na powódkę i powódka nie jest legitymowana do jej dochodzenia. W tej sytuacji zdaniem Sądu Apelacyjnego nie wymagają rozważania wątpliwości związane z ważnością umowy przelewu wierzytelności z dnia 5 grudnia 2002 r. ze względu na brak w treści tej umowy podstawy prawnej przysporzenia (*causae*). Niemniej Sąd ten stwierdził, że powódka nie wykazała celu, w jakim umowa została zawarta, co ma wpływ na jej ważność.

Ostatnio wymieniony wyrok powódka zaskarżyła kasacją. Podstawę kasacji stanowi 1) naruszenie prawa materialnego, a to art. 55¹ k.c. przez przyjęcie, że wniesienie – jako aportu – przedsiębiorstwa do spółki B.(...) nie objęło wierzytelności dochodzonej w sprawie oraz art. 210 k.s.h. przez błędną jego wykładnię i art. 204 k.s.h. przez jego niezastosowanie, co spowodowało uznanie za nieważną umowy przelewu wierzytelności z dnia 19 marca 2001 r. oraz 2) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że z uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki B.(...) z dnia 20 listopada 2000 r. nie wynika przeniesienie na nią dochodzonej wierzytelności oraz art. 479¹⁴ § 2, art. 368 § 1 pkt 4, art. 381 i 378 § 1

k.p.c. przez rozpoznanie podniesionego przez pozwaną zarzutu braku legitymacji procesowej powódki, mimo podniesienia go dopiero na rozprawie apelacyjnej i nie wykazania przez pozwaną, że nie mogła go podnieść wcześniej. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności podlegają rozważeniu zarzuty podniesione w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, bowiem prawidłowość wykładni czy zastosowania prawa materialnego może być poddana właściwej ocenie jedynie na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego sprawy.

Trafny jest zarzut kasacji naruszenia art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. Przepis ten, adresowany do strony pozwanej w postępowaniu odrębnym – postępowaniu w sprawach gospodarczych, nakłada obowiązek podania w odpowiedzi na pozew wszystkich twierdzeń, zarzutów oraz dowodów na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania. Jego treść jasno zatem wskazuje, że ustanawia on tzw. prekluzję procesową, ściśle określając tę fazę procesu, w której pozwany może podjąć skuteczną obronę, chyba że, jak dalej z tego przepisu wynika, pozwany wykaże, iż powołanie w odpowiedzi na pozew twierdzeń, zarzutów oraz dowodów na ich poparcie nie było możliwe, albo że potrzeba ich powołania wynikła później. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 lutego 2004 r., III CZP 115/03 (OSNC 2005, nr 5, poz. 77), art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. dotyczy wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów, bez względu na ich znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Jak wskazano, wymieniony przepis adresowany jest do pozwanego. Jednocześnie jednak określa on powinność sądu egzekwowania obowiązków nałożonych na pozwanego, a to oznacza, że obowiązkiem sądu jest pominięcie spóźnionych twierdzeń pozwanego, czyli potraktowanie ich tak, jakby nie zostały zgłoszone, oraz oddalenie spóźnionych zarzutów i dowodów zgłoszonych przez pozwanego. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jednakże, czy w ocenie Sądu drugiej instancji pozwana wykazała istnienie przesłanek pozwalających na uznanie, że podniesiony przez nią dopiero na rozprawie apelacyjnej zarzut braku legitymacji czynnej powoda nie uległ prekluzji. Już z tego względu zaskarżony wyrok nie może się ostać.

Na marginesie należy zauważyć, że art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. jest odpowiednikiem art. 479¹² § 1 k.p.c., nakładającego na powoda obowiązek podania w pozwie wszystkich twierdzeń oraz dowodów na ich poparcie, również pod rygorem utraty prawa

powoływania ich w toku postępowania, chyba że powód wykaże, iż ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że taka potrzeba wynikła później. Jak zaś wynika z pozwu, powódka wywodziła swoje roszczenie z faktu nabycia dochodzonej w sprawie wierzytelności od spółki B.(...) na podstawie umowy cesji z dnia 5 grudnia 2002 r., którą to wierzytelność do tej spółki wnieśli jako aport J. L. i A. M., wspólnicy spółki D.(...), którzy następnie stali się wspólnikami spółki B.(...). W tej sytuacji należy poddać w wątpliwość prawidłowość dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. Jeżeli bowiem dochodzona wierzytelność miała być przedmiotem aportu wniesionego w dniu 20 listopada 2000 r. przez J. L. i A. M. do spółki B.(...), to nie mogła być już przedmiotem umowy cesji zawartej w dniu 19 marca 2001 r. przez nich z tą spółką. Zasadniczego znaczenia nabiera zatem ustalenie, czy – zgodnie z twierdzeniami powódki zawartymi w pozwie – przedmiotowa wierzytelność przysługiwała spółce B.(...), a następnie na podstawie umowy przelewu została przeniesiona na powódkę. W tym zakresie dokonane ustalenia nie mogą być uznane za pełne. Sąd drugiej instancji ograniczył się bowiem do ustalenia, że wierzytelność ta nie została wymieniona w treści uchwały nr 1/2000 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki B.(...). W treści tej uchwały nie wymieniono jednak żadnej wierzytelności przysługującej wspólnikom spółki D.(...), które wraz z przedsiębiorstwem wnieśli oni do spółki B.(...). Skarżąca powoływała się na załączniki do tej uchwały, które miały wierzytelności te określać. Brak odniesienia się do tych twierdzeń przy ocenie dowodów stanowi o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c., bowiem dokonana ocena nie może być uznana za wszechstronną.

Zarzut kasacji naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. związany jest z podnoszonym w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzutem naruszenia art. 55¹ k.c. Zgodzić się należy ze skarżącym, że w skład przedsiębiorstwa wchodzi także wierzytelności, jednoznacznie wynika to bowiem z treści pkt 4 art. 55¹ k.c. Zgodnie zaś z art. 55² k.c. czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w jego skład, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych. Jeżeli zatem przedmiotem aportu do spółki B.(...) było przedsiębiorstwo, a z treści powołanego protokołu nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników nie wynika, by jakaś część przedsiębiorstwa nie została objęta aportem, to zostało ono przeniesione na rzecz tej spółki w całości, a więc również z wierzytelnościami, o ile wchodziły w jego skład. Obowiązek wykazania, że konkretna wierzytelność wchodziła w skład przedsiębiorstwa, obciąża jednakże skarżącą, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu, wyrażoną w art. 6 k.c.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżąca powołała także zarzut naruszenia art. 210 k.s.h. W świetle przedstawionych wyżej uwag, dotyczących znaczenia art. 479¹⁴ § 2 k.p.c., ocena tego zarzutu ma mniejsze znaczenie. Nie można jednak zgodzić się z przedstawioną przez skarżącą wykładnią art. 210 k.s.h. Skarżąca powołała się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., II CKN 24/98 (OSNC nr 11, poz. 187), w uzasadnieniu którego wskazano, że art. 203 k.h., którego obecnie odpowiednikiem jest art. 210 k.s.h., dotyczy umów między spółką a członkami zarządu, związanych z pełnioną przez nich funkcją w spółce, a nie umów zawieranych z członkami zarządu działającymi jako osoby fizyczne, a więc niezależnie od funkcji pełnionej przez nich w spółce. W ocenie skarżącej J. L. i A. M., członkowie zarządu spółki B(...), zawierając umowę ze współnikami spółki D(...), którymi oni byli, nie działali jako członkowie zarządu, a umowa ta z funkcją pełnioną przez nich w spółce nie miała związku. Tej oceny nie można podzielić. Celem przepisu art. 203 k.h., a obecnie 210 k.s.h., jest ochrona interesów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i jej współników na wypadek konfliktu interesów, który może się ujawnić w sytuacji, gdy członek zarządu zawiera umowę „z samym sobą”, a więc w sytuacji, gdy po obu stronach umowy występują te same osoby (taki właśnie wypadek nastąpił w umowie cesji z dnia 19 marca 2001 r.). Zarówno w doktrynie, jak i późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego powszechnie uznaje się, że art. 203 k.h. i 210 k.s.h. nie różnicują czynności prawnych i dotyczą wszystkich umów między spółką a członkiem zarządu, bez względu na to, czy umowy te mają związek z funkcją pełnioną przez tego członka w zarządzie spółki. To stanowisko Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela. Szczegółowe rozważanie tej kwestii w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie jest jednak konieczne.

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 i art. 393¹⁹ w związku z art. 108 § 2 k.p.c. w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w związku z art. 3 tej ustawy, orzekł jak w sentencji.